

Nr 439.

Av herr **Vahlquist**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 264, angående krigstidshjälp under år 1917 åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst.

I Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 264 till innevarande riksdag begäres anslag för krigstidshjälp under år 1917 åt f. d. befattningshavare i statens tjänst, vilka vid ingången av år 1917 äro berättigade till pension eller därmed jämförligt årligt understöd, som av Konung och riksdag till siffran bestämts eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder.

Från denna krigstidshjälps erhållande hava emellertid avskedade pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare undantagits. Skälen härför återfinnas å sidan 15 i den kungl. propositionen.

Mot de för denna åtgärd anförda skäl tillåter jag mig endast i korthet erinra, att mången bland dem, som enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle komma i åtnjutande av krigstidshjälp, uppbär så ringa pension eller understöd, att det även härvidlag »är mera att anse såsom ett tillskott till livsuppehållet än såsom en pension i vanlig mening».

Vidare torde väl ej heller kunna förnekas, att ovannämnda understödstagare uppburit ersättning för sin tjänstgöring vid armén och flottan även från staten och detta i *huvudsak* efter 1901 års riksdags beslut såväl om rustnings- och roteringsbesvärets upphörande, som om full ersättning av statsmedel till rust- och rotehållarne för rustnings- och roteringsprestationerna, till dess dessa helt och hållet kunde upphöra. I anställningsavtalet ingick jämväl som intresserad — förutom soldaten och vederbörande rust- och rotehållare — ombud för kronan, en militär, utan vilkens medgivande kontraktet mellan soldaten och rust- eller rotehållaren icke kunde hävas.

Vad slutligen angår »att riksdagen så nyss som år 1914 beviljat underhållstagare av dessa kategorier ävensom f. d. marinsoldater en väsentlig höjning i understöden», är detta visserligen sant, om man jämför de från Vadstena krigsmanshuskassa och genom flottans pensionskassa utgående understöd och pensioner före den 1 januari 1915 och efter sistnämnda dag, men absolut taget äro dock de nuvarande understöden i alla fall ganska obetydliga, framförallt med fäst avseende vid att 1912 års sakkunniges förslag till förhöjda underhåll för arméns indelta manskap avgavs i december 1913 och för marinens vidkommande i april 1914, sålunda före nu rådande dyrtid och med föreslagna minsta möjliga underhållsbelopp efter då rådande förhållanden för att underhållstagaren, med iakttagande av största möjliga sparsamhet, skulle kunna draga sig nödortfigt fram och undgå att bliva utsatt för verklig nöd.

En tillfällig hjälp till dessa underhållstagare, även om understödet icke skulle uppgå till det belopp för varje underhållstagare, som i den kungl. propositionen föreslagits för övriga f. d. befattningshavare i statens tjänst, skulle likväl vara både välkommet, behövt och av största betydelse i dessa dyrtider, då den allt mera påträngande nöden säkerligen icke skonar dem, vilkas talan jag här tagit mig an, lika litet som den skonar dem, för vilka Kungl. Maj:t enligt nyssnämnda proposition ömmar. Var det av de sakkunniga föreslagna understödsbeloppet det minsta möjliga för att då, med iakttagande av största sparsamhet, kunna anses räcka till att fylla livets nödortf, ligger det i öppen dag att det nu under rådande dyrtid måste anses otillräckligt.

Även med den hjälp, som från allmänna pensionsförsäkringen enligt 1916 års riksdags beslut kan tillkomma dem av dessa underhålls- och pensionstagare, vilka vid allmänna pensionsförsäkringslagens trädande i kraft den 1 januari 1914 voro 67 år och däröver, blir i alla fall sammanlagda underhållsbeloppet så ringa, att tillfällig krigstidshjälp måste anses väl motiverad, så mycket mera som pensionstillägget enligt nyssnämnda lag för dem, som av detsamma kunna komma i åtnjutande, icke utgår fullt för andra än sådana, som under år 1919 komma att tilldelas dylikt tillägg.

Beträffande krigstidshjälpens storlek har jag tänkt mig ett belopp av 50 kronor för var och en av dessa pensions- och underhållstagare såsom skäligt, samt att alla de, som under år 1917 uppnått 60 levnadsår eller däröver, skulle komma i åtnjutande av krigstidshjälp, detta för att följa riksdagens uttalade mening om större behov av understöd vid högre ålder, då arbetskrafterna mer och mer avtaga och förmågan att

själv bidra till uppehållet alltmera minskas. 1914 års senare riksdag ville nämligen icke medgiva underhållsförhöjning åt underhållstagare under 60 levnadsår.

Enligt tabeller, bifogade 1912 års sakkunnigas betänkanden, intagna bland 1914 års B-riksdags kommittébetänkanden (bihang till riksdagens protokoll 2 saml., 2 avd., 2 band), skulle den 31 december 1917 finnas 10,495 indelta underhållstagande soldater och 1,280 pensionerade marinsoldater och båtsmän 60 år och däröver. Tillsammans 11,775 man.

Enligt bifogade uppgift (bil. A) hava under år 1913—1916 avlidit 1,847 indelta soldater.

Någon uppgift rörande motsvarande dödsfall bland båtsmän och marinsoldater under samma tid har jag ej hunnit införskaffa, men om dödligheten här bland 60-åringar och äldre varit lika stor som bland de indelta underhållstagarna vid armén — ett antagande som har all sannolikhet för sig — skulle dödsfallen uppgått till 49.

Om vidare dödligheten under år 1917 får antagas vara lika med dödligheten i medeltal under vartdera av åren 1913—1916, skulle under år 1917 tillkomma 474 dödsfall bland indelta 60-åringar och däröver och 12 bland marinsoldater och båtsmän, och hela antalet dödsfall under tiden 1913—1917 uppgå till 2,382 (1,847+49+474+12) bland 60-åringar och äldre av den 1 januari 1913 befintliga underhållstagare.

Den 31 december 1917 skulle alltså finnas sammanlagt 9,393 (11,775—2,382) underhållstagare eller pensionärer 60 år och däröver.

Ett förslagsanslag av 469,650 (9,393×50) kronor, i runt tal alltså 470,000 kronor är sålunda behöfligt, och skulle krigstidshjälpen tilldelas på i övrigt de villkor, som i proposition nr 264 angivas.

Någon fara för dubbel krigstidshjälp, om, såsom jag föreslår, under år 1917 pensionsberättigade jämväl medtagas, föreligger helt naturligt ej i detta fall.

På grund av vad jag sålunda anfört, hemställer jag vördsamt:

- a) att riksdagen måtte för beredande under år 1917 av krigstidshjälp åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt åt Vadstena krigsmanshuskassas underhållstagare, vilka under år 1917 uppnå en levnadsålder av 60 år eller däröver, å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag å 470,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel under år 1917 låta utbetala vad som för ändamålet erfordras; samt
- b) förklara, att krigstidshjälpen skall till varje

dylik f. d. befattningshavare utgå med ett belopp av 50 kronor, under iakttagande dels att hans nu ifrågasvarande krigstidshjälp samt pensions- och understödsförmåner icke må tillhopa överstiga 1,300 kronor för år räknat och dels att från åtnjutande av dylik hjälp undantages ej mindre f. d. befattningshavare, som under år 1917 har att erlægga inkomst- och förmögenhets-skatt för högre belopp än 1,200 kronor, hustruns taxering däri inberäknad, samt

c) medgiva, att krigstidshjälpen må till vederbörande f. d. befattningshavare eller, om han under året avlidit, till hans stärbhus på en gång utbetalas i den ordning som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Stockholm den 28 april 1917.

Conrad Vahlquist.

Bil. A.

Uppgift å underhållstagare från Vadstena krigsmanshuskassa, vilka avlidit under åren 1913—1916:

födda före år 1847	1,508
” ” 1847	27
” ” 1848	25
” år 1849—1857	286
	Summa 1,847

Stockholm den 28 april 1917.

J. Sjöberg,
t. f. pensionskamrerare.